

gloed en passie in het boek. Verschillende fragmenten (ik denk aan de rechtzitting over Hend, aan de procedure Willem Stevensz.) zijn meesterstukken van uitbeelding, volkomen beheerscht in stof en vorm beide.

Evenals in „De Bijbelschipper” loopt er door dit boek een tweede verhaal-ader: de geschiedenis van Dominee Oortkampius' dochter. Deze Amersfoortsche predikant is een bekrompen man, heftig toornend tegen de hekserij, tot zijn eenige dochter Liesbeth in staat van beschuldiging komt. Dan geeft hij hals over kop zijn toestemming tot haar huwelijk met den vrijdenkende jurist Aert van Backhuysen, die door een overhaaste vlucht naar Holland Liesbeth weet te redden. Later (onder invloed o.a. van Johan van Oldenbarnevelt) wordt deze Aert een pleiter tegen de heksenprocessen, die dan ook weldra tot het verleden behoren.

„Zijn slecht grove lijnen, die ik trekken kan, alleen maar aanwijzingen, wat de lezer in dit boek vindt. Ik kan in een overzicht-in-enkele-trekken niet doen uitkomen, wat ik daarom met uitdrukkelijke woorden neerschrijf: dat „de bekende Schrijver” in dit nieuwste werk zijn lezers een der allerbeste proeven geeft van zijn voortreffelijk vertellers-talent, een boek, dat men met onoverbroken aandacht leest. De ontspanning, die noodig is en die de ervaren Auteur onmisbaar weet voor het psychologisch effect van zijn verhalen, wordt hier, zoowel als in „De Bijbelschipper” gegeven in het blij-einde.

Een recensent mag niet persoonlijk worden, mag geen subjectieve gevoelens uiten.

Maar men zal het mij toch wel niet euvel duiden, als ik mijn oprechte bewondering uitspreek voor het frissche, het origineele, het jeugdig-kragtige, dat den toch reeds meer dan zeventig-jarigen Auteur kenmerkt. Niet minder respect gevoel ik voor den studiezijn, het nog onvermoeid wetenschappelijk speuren, dat overal uit deze boeken blijkt.¹⁾ Aan boeken als deze ligt „voorwerk” ten grondslag. Al is de heer Hoogewerff een vlot verteller, zijn materiaal moest hij verzamelen, dikwijls uit protocollen en oude bescheiden. En hij heeft dat gedaan met een zorgvuldigheid en een historischen zin, die eerbied afdwingen.

Het is goed, dat we deze treffelijke kwaliteiten van den sympathieken Schrijver vermelden. Want in dat vermelden betalen we den tol der dankbaarheid, die we hem verschuldigd zijn. Ons christelijk lezerspubliek dankt aan den heer Hoogewerff een serie rijke, boeiende echt-christelijke boeken, die waard zijn, in al onze gezinnen gelezen te worden.

C. T.

¹⁾ Uitg. E. J. Bosch' Uitg.-Mij, Amsterdam.
²⁾ Uitg. Bosch & Keuning, Baarn.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XV.

(Het herstel van Israël bij Zefanja).

Nu we onze behandeling van de openbaring in de Heilige Schrift aangaande het herstel van Israël hervatten, hebben we allereerst onze aandacht te wijden aan de prediking van den profeet Zefanja.

We zijn daarmee in Israëls geschiedenis ruim een halve eeuw verder dan bij het einde van onze eerste artikelenreeks. Jesaja heeft zijn laatste profetischen arbeid vermoedelijk verricht gedurende de laatste regeeringsjaren van Hizkia, en deze is waarschijnlijk 699/98 voor Chr. gestorven (zie het art. Hizkia in de Chr. Encyclopaedie). Zefanja is, gelijk uit het opschrift van zijn boek blijkt (Zef. 1:1), werkzaam geweest onder Josia, die in het jaar 638 voor Chr. den troon beklom.

Uit die tusscheninliggende periode hebben we geen gegevens. Ze wordt voor het grootste gedeelte gevuld door de langdurige regeering van den goddeloozen koning Manasse; en al hebben de stemmen der profeten zich niet stil gehouden in zijne dagen (2 Kon. 21:10-15), voor het door ons te behandelende onderwerp bieden ze ons geen stof.

Zefanja's prediking draagt in hoofdzaak het karakter van oordeelsaankondiging. In verband daarmee mag wel worden aangenomen, dat hij geprofeeteerd heeft vóór de groote Reformatie, welke koning Josia in Juda heeft tot stand gebracht. Maar toch ontbreekt de toezegging van herstel niet geheel. In het derde hoofdstuk (vs 8-20) vinden we eene belofte van heil, die wij thans nader in oogen-schouw wenschen te nemen.

In vs 8 lezen we de opwekking: „daarom verwacht Mij, spreekt de Heere, ten dage als Ik Mij opmaak tot den roef; want mijn oordeel is, de heidenen te verzamelen, de koninkrijken te vergaderen, om over hen mijne granschap, de gansche hittigheid mijns toorns uit te storten; want dit gansche land zal door het vuur van mijn ijver verteerd worden”. Tot wie wordt deze opwekking gericht? en wat houdt ze in? Zé wordt gericht tot de vromen in Jeruzalem. Immers in het voorgaande hebben we te doen met eene ernstige bestraffing van de

³⁾ Bewijs daarvoor is ook zijn uitgave in de serie „Liederen van Groot-Nederland”, verzameld door F. R. Coers Fr.zn. van „Een Geestelijk Liedt-boeckken”, afkomstig van David Jorisz (over wie zijn boek „De Profeet” handelt), voorzien van een breede, uitstekende inleiding en verklarende noten.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het wereldcongres voor blindenwerk.

Dit voorjaar zal in Amerika een wereldcongres worden gehouden van hen, die onder de blinden arbeiden. Ter voorbereiding werd kort geleden een vergadering in Hamburg gehouden, waar aanwezig waren Georges L. Raverat, voorzitter, Parijs; W. Mc G. Eagar, secretaris, Londen; en verder afgevaardigden uit Weenen, Stockholm, Marburg en New-York. Niet aanwezig waren de Comité-leden uit Tokio, Toronto, Buenos Aires, Florence en Caen, wat te begrijpen is, als men zich even rekenschap geeft van de afstanden en groote kosten, die deze afwezigheid veroorzaakt.

Na twee dagen van inspannen arbeid was men tot de conclusie gekomen, dat er 80 afgevaardigden zouden worden uitgenoodigd en dat meerdere bezoekers welkom zouden zijn. De afgevaardigden zullen moeten zijn menschen, die inderdaad praktisch ten behoeve van de blinden werkzaam zijn, en van wien Amerika wat kan leeren op het gebied van blindenzorg. Ze kunnen na terugkeer naar hun land winst doen met het gehoorde op dit eerste wereldcongres.

Het program van het congres zal omvatten:

1. Opvoeding.
2. Arbeid in den ruimsten zin: opleiding tot een vak, het vinden van een markt voor de gemaakte goederen en arbeid in werkinrichtingen.
3. Het drukken van blindenboeken, het maken van voorwerpen, die speciaal door blinden worden gebruikt: schrijfgereedschap e.d.; bibliotheken en musea.
4. Voorkomen van blindheid, nazorg en steun aan oude blinden.

Men ziet, een zeer uitvoerig program en boven alles, een practisch plan, dat voor de blinden van de gansche wereld van het grootste belang kan worden. Gedurende vier dagen zullen per dag vier korte lezingen worden gehouden, waarop een ruime bespreking zal kunnen volgen. Na deze vier dagen wordt een rondreis gemaakt naar verschillende plaatsen, waar de gasten onder bevoegde leiding zullen kunnen zien, wat er in Amerika ten bate van de blinden alzoo gebeurt. Voor ieder der vier

goddelooze stad, eindigend in de sombere klacht, dat God wel had gehoopt, dat Hij zijn volk tot inkeer had kunnen brengen, maar dat die hoop levergeefs was geweest, daar het slechts voortging zijn handelingen te verderven (3:7). Maar er zullen toch wel enkelen gevonden worden, die voor de onderwijzing des Heeren toegankelijk zijn (vgl. ook 2:3); welnu, deze worden opgeroepen om hunne verwachting op den Heere te vestigen. En wat moeten ze verwachten? Het „daarom”, waarmee de perikoop begint, wijst terug naar het voorgaande: omdat in het verleden Gods arbeid aan Juda levergeefs geweest is, daarom moet de hoop der vromen zich nu naar de toekomst uitstrekken.

Die toekomst wordt dan geteekend als een tijd, waarin de Heere zijne granschap uitstort over de heidenen. Is het een oordeel dat alleen over de heidenen gaat? De Berkhoff meent dat het ook over Israël gaat (De Christusregeering, blz. 191). Waarschijnlijk komt hij daartoe door onze Statenvertaling, die gewaagt van „dit gansche land”. Maar deze vertaling is minder juist. Het aanwijzend voornaamwoord dit staat in den Hebréeuwschen tekst niet. Wij zouden dus in ieder geval moeten vertalen: „het gansche land”, of, wat ook kan, omdat in het Hebréeuwsch „land” en „aarde” door éénzelfde woord worden uitgedrukt: „de gansche aarde”. Wanneer we nu zien dat er sprake is van een „verzamelen van de heidenen” en een „vergaderen van de koninkrijken” om daarover Gods granschap uit te storten, dan is het oogenblikkelijk duidelijk dat het slot, dat met „want” begint, de tweede vertaling eischt: „want de gansche aarde zal door het vuur van mijn ijver verteerd worden.”

Velen denken bij dit oordeel over de heidenen aan het jongste gericht, o.a. Prof. Ridderbos in zijn Korte Verklaring van de Kleine Profeten II, blz. 203. Toch behoeft dit niet. In vs 6 is sprake van gerichten welke God over de heidenen heeft uitgeoefend: ze zijn uitgeroeid, hun steden zijn verstoord. Dat waren gerichten in het verleden, waardoor de Heere zijn volk heeft willen waarschuwen om ze tot inkeer te brengen; doch het heeft niet mogen baten. Zoo zullen er thans opnieuw gerichten over de heidenen komen, en deze zullen wel de gewenschte harte brengen (zie slechts vs 11-13); maar dat zullen geen gerichten zijn, welke eerst tegen het wereldende plaats vinden. Men kan hier zeer wel denken aan de gerichten Gods,

genoemde programpunten wordt een Amerikaan als voorzitter gekozen en een rapporteur benoemd, die speciale studie van dit punt zal maken, zoodat hij bij de rondreis de aandacht kan vestigen op alles, wat tot dit onderwerp behoort. Na deze rondreis komt men nog twee dagen bijeen om wat werd gezien, te bespreken.

Het congres zal worden gehouden in New-York. Na lange besprekingen werd besloten, dat de voertaal op het congres Engelsch zou zijn, terwijl voor hen, die deze taal niet verstaan, tolken aanwezig zullen zijn.

Ten opzichte van de afgevaardigden werd besloten, dat er 44 uit Europa zouden kunnen worden toegelaten en deze zouden komen uit de verschillende landen, naarmate van de ontwikkeling van het blindenwezen in ieder land. Ten opzichte van de blinden zelf, die door hun positie in aanmerking kwamen voor een afvaardiging werd besloten te zorgen voor een voldoende aantal gidsen.

Het doel van het congres is, meerdere overeenstemming te brengen in den arbeid voor de blinden van alle volken en een band van vriendschap te vormen onder degenen, die onder hen arbeiden. Ten tweede, kennis te krijgen van den besten arbeid, dien een blinde kan verrichten. En ten slotte de verbetering van de positie der blinden over de heele wereld.

Daartoe is noodig, dat de afgevaardigden bekwaame menschen zijn, vervuld van goede bedoelingen. We wachten met belangstelling de resultaten.

Z.

A.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Onderwijsvergaderingen.

We hebben in de Paaschweek weer onze gebruikelijke onderwijsvergaderingen gehad. Met die naam kunnen we misschien het best samenvatten de samenkomsten van: „De Unie Een School met den Bijbel”, van de „Vereeniging voor Chr. Paedagogiek”, van de „Schoolraad voor de Scholen met den Bijbel” en de Voorvergadering van de „Vereeniging van Chr. Onderwijzers en Onderwijzeressen”. Wie de verslagen in de kranten gevolgd heeft, weet, dat in die vergaderingen belangrijke punten aan de orde kwamen.

Zoo sprak de heer Van Wijlen in de Unie over: „De belangstelling van de onderwijzers in de school”. Men zou zoo zeggen, dat is een vanzelfsprekend ding: een onderwijzer en een school zijn

die over Ninevé en later over Babel komen. Er is daarom ook geen enkele reden om met Ds Berkhoff hier de profetie te vinden van een „slag van Armageddon”, een geweldige volkerenslag, die in Palestina zal plaats hebben. Dat het gericht over de heidenen in Palestina zal ten uitvoer worden gelgd, wordt hier ook met geen enkel woord gezegd. En mocht men soms meenen, dat van den ondergang van Assur of Babel geen sprake kan zijn, omdat dit te beperkt zou wezen, en de uitdrukkingen „de heidenen verzamelen, de koninkrijken vergaderen” en „de gansche aarde” een veel wijder perspectief geven, dan wil ik er op wijzen, dat juist dergelijke uitdrukkingen toch ook van de bovengenoemde groote wereldmachten worden gebruikt: Hos. 10:10 van Assur, Micha 4:11 van Assur en Babel, Jer. 1:15; 34:1 van Babel; en evenzoo weer van de veroveraars van Babel Jes. 13:4, vgl. ook Jer. 51:27, 28.

We mogen dus in ieder geval de door Zefanja aangekondigde oordeelen over de heidenen beschouwen als openbaringen van Gods richtende majesteit in het verloop der historie.

En wat wordt er nu verder gezegd? „Gewisselijk, dan zal Ik tot de volken een reine spraak wenden (d.w.z. hun een reine lip geven, zie Ridderbos); opdat zij allen den Naam des Heeren aanroepen, opdat zij Hem dienen met een eenparigen schouder” (vs 9). Er is dus na het gericht een nieuwe toekomst te wachten, waarin de heidensche volken, nu nog onrein door hun afgodendienst, den Heere zullen aanroepen en Hem zullen dienen. Deze bekeering der heidenen komt ná het gericht; ook hieruit kunnen we zien, dat het gericht niet dat van den jongsten dag moet zijn. De profeet voorzegt hier hoe in het verloop der historie, na de Goddelijke gerichten over Assur, Babel en andere volken, eene bekeering der niet-Israëlitische volken tot den levenden God zal plaats vinden. Waar en wanneer en hoe, daarover spreekt de profetie zich niet uit; maar wij mogen hier wel weer denken, evenals bij Micha 4 en Jes. 2, aan de doorwerking van het Evangelie van Jezus Christus.

Niet alleen echter zal er na het Goddelijk gericht over de volken eene bekeering der heidenen komen, maar dat gericht over de volken zal ook het herstel van Israël met zich brengen. „Van de zijden der rivieren der Moeren zullen mijne ernstige aanbidders, de dochter mijner verstrooiden, mijne offeranden brengen” (vs 10). Onze Statenvertaling heeft: met de dochter mijner verstrooiden, alsof

onafscheid-
tijd bij de
leven en a
onderwijze
minder ha
de kring v
al eens de
vroeger be
Van Wijlen
wat onthra
geeft, om
het oog m
leven in de
jaar iets
ouders in
wijzers, m
een besoe
sturen in
leven, na
langstelli
De Vere
onderwerp
structuur
spreker, D
dit onderv
dezer dage
titeld: Het
paedagogis
heel duid
dies ook
voeding zi
onbewuste
wuste zon
op de ged
we in or
noodwend
maak ik
proefschr
lende gel
hoogte. O
te leeren.

De verg
weer drul
spreker a
bespreken
Rutgers z
terde naa
port voor
Heel duid
op menig
brengen.
de kleine
moeilijk
stemming
kans, dat
dat de Co
ideaal in
luide, te

hier spra
dat is or
oorspron
vertaling
vierkante
dit en he
Christus
het duize
dan even
rekenschi
van „of
dat er in
van den
zal zijn?
besliste
de offer
enige e
zijn (zie
dat in v
deesche
de door
brengen.
van de
breeuw
ten Zuid
dat ze o
balling
herinnen
kelenreel
den koop
merkt (r

Wij z
van het
machten
lingschap
bintenis
van Isra
ook nad
loutering
zich nie
dingen,
richten,
Zooals
zouden
vestigen
wezen
uit de k
van dez
dan in J
maar er

in Amerikaan-
teur benoemd
maken, zoodat
n vestigen op
ort. Na deze
bijeën om wat

in New-York,
t, dat de voer-
n, terwijl voor
lken aanwezig

den werd be-
t kunnen wor-
en uit de ver-
ontwikkeling
Ten opzichte
positie in aan-
ging werd be-
aantal gidsen,
rdere overeen-
oor de blinden
vriendschap te
hen arbeiden.
den besten ar-
En ten slotte
blinden over

vaardigden be-
goede bedoel-
ling de resul-

A.

EN
RWUS

k weer onze
n gehad. Met
et best samen-
nie Een School
ging voor Chr.
voor de Scholen
dering van de
s en Onderwij-
cranten gevolgd
gen belangrijke

de Unie over:
rwijsers in de
is een vanzelf-
een school zijn

el komen. Er is
net Ds Berkhoff
slag van Arma-
ag, die in Pale-
gericht over de
oor worden ge-
l woord gezegd
van den onder-
prake kan zijn,
le uitdrukkingen
inrijken verga-
sen veel wijder
op wijzen, dat
h ook van de
ten worden ge-
licha 4:11 van
van Babel; en
van Babel Jes.

le door Zefanja
idenen beschou-
richtende maje-

id? „Gewisselijk
praak wonden
zie Ridderbos);
n aanroepen, op-
rigen schouder”
een nieuwe toe-
densche volken,
ienst, den Heere
lienen. Deze be-
et gericht; ook
gericht niet dat
De profeet voor-
historie, na de
Babel en andere
israëlietische vol-
ts vinden. Waar-
teekt de profetie
r wel weer den-
2, aan de door-
zus Christus.
Goddelijk gericht
heidene komen,
zal ook het her-
„Van de zijden
jne ernstige aan-
siden, mijne offe-
Statenvertaling
erstrooiden, alsof

onafscheidelijk. 't Is ook zoo, maar nu kan de eene
tijd bij de andere nog meer verschillen in intens
leven en zoo gaan er wel eens geruchten, dat de
onderwijzers, nu de dagen van druk voorbij zijn,
minder hartelijk in hun werk inleven, minder met
de kring van ouders meelevend. Men roept dan nog
al eens de historie op, om te bewijzen, dat het
vroeger beter was. Op fijne wijze heeft de heer
Van Wijlen laten gevoelen, dat er ook vroeger wel
wat ontbrak en dat ook het heden ons wel stof
geeft, om oprecht dankbaar te zijn, al mogen we
het ook nooit sluiten voor de gevaren, die een
leven in de ruimte meebrengt. We hebben een vorig
jaar iets gehoord over de belangstelling van de
ouders in de school, dit jaar over die der onder-
wijzers, me dunkt, we krijgen nu het volgende jaar
een beschouwing over de belangstelling van de be-
sturen in de school. Voor een regelmatig school-
leven, naar eisch van onze beginselen, is die be-
langstelling zonder twijfel van het hoogste gewicht.

De Vereniging voor Chr. Paedagogiek had als
onderwerp: Het onbewuste in verband met de
structuur van de menschelijke ziel. De geleerde
spreker, Dr A. Kuypers van Amsterdam, deed met
dit onderwerp een greep uit zijn proefschrift, dat
dezer dagen verschijnt bij Paris te Amsterdam, ge-
titeld: Het onbewuste in verband met de nieuwere
paedagogische psychologie. In de discussie kwam
heel duidelijk uit, van welk belang dergelijke stu-
dies ook voor de praktijk van onderwijs en op-
voeding zijn. Omdat we zoo weinig weten van het
onbewuste leven van het kind, hoewel dat onbe-
wuste zonder twijfel toch groote invloed uitoefent
op de gedragingen van de jonge menschen, moeten
we in ons onderwijs en bij onze tuchtvoering
noodwendig vaak mis grijpen. Belangstellenden
maak ik daarom graag attent op bovengenoemd
proefschrift. Dr A. Kuypers is met de verschil-
lende geleidingen van het onderwijs wel op de
hoogte. Ook praktisch valt er heel wat van hem
te leeren.

De vergadering van de Schoolraad was ook nu
weer druk bezocht. Geen wonder! Een bekwaam
spreker als Mr Bijleveld zou het Rapport-Rutgers
bespreken. Aangenaam deed het aan, dat Prof.
Rutgers zelf tegenwoordig was en heel rustig luis-
terde naar de bezwaren, die tegen de in het Rap-
port voorgestelde regelingen werden ingebracht.
Heel duidelijk kwam aan de dag, hoe het Rapport
op menig punt een aanmerkelijke verbetering zal
brengen. Evenwel, de kritiek zweeg niet. Vooral
de kleine scholen zullen het door de 45-schaal
moeilijk krijgen. Let men zoo op de algemeene
stemming daaromtrent, dan bestaat er geen groote
kans, dat die schaal er zal komen. Ik vermoed,
dat de Commissie zelf daar ook niet haar hoogste
ideaal in vindt, maar een deel van haar opdracht
luide, te zoeken naar bezuiniging en die kan er

hier sprake is van heidenen en Israëlieten. Maar
dat is onjuist. Het woordje met staat er in het
oorspronkelijke niet, gelijk men ook in de Staten-
vertaling zelf zien kan, waar het cursief tusschen
verkante haakjes is geplaatst. De Berkhoff wil in
dit en het voorgaande vers zien aangekondigd de
Christusregering vanuit een hersteld Israël, dus
het duizendjarig rijk (blz. 192). Maar zouden we
dan even de vraag mogen stellen, of hij er zich wel
rekenschap van heeft gegeven, dat hier sprake is
van „offerande brengen”? Denkt Ds Berkhoff
dat er in dat duizendjarig rijk weer van een herstel
den Oud-Testamentischen offerdienst sprake
zal zijn? Maar hoe maakt hij het dan met de zeer
besliste uitspraken van het Nieuwe Testament, dat
de offeranden zijn vervallen, omdat zij in het
eenige en volmaakte offer van Christus vervuld
zijn (zie vooral Hebr. 9 en 10)? Het is duidelijk
dat in vs 10 sprake is van den terugkeer van Ju-
deesche ballingen, die weer in hun land den Heere
de door de Mozaïsche wet geëischte offers komen
brengen. Dat van dezen wordt gezegd, dat ze komen
van de zijden der rivieren der Moeren (het He-
breeuwsche Kusch duidt eigenlijk aan Ethiopië,
ten Zuiden van Egypte), dient om er op te wijzen,
dat ze ook van de verste oorden, waarheen ze in
ballingschap verstrooid zijn, zullen terugkeeren. Wij
herinneren hierbij aan wat we in onze eerste arti-
kelreeks over die verstrooiing ten gevolge van
den koophandel in kriegsgevangenen hebben opge-
merkt (met name bij Hos. 11:10, 11).

Wij zien dus, dat de profeet hier als gevolg
van het Goddelijk oordeel over de heidensche groot-
machten, in uitzicht stelt terugkeer van in bal-
lingschap gevoerde Israëlieten en hernieuwde ver-
bintenissen aan 's Heeren dienst. En deze gedachte
van Israëls herstel wordt in de volgende verzen dan
ook nader uitgewerkt: in vs 11—13 wordt eene
louering van Jeruzalem in uitzicht gesteld, het zal
zich niet meer hebben te schamen om zijn hande-
lingen, d.w.z. het zal geen handelingen meer ver-
richten, die oorzaak tot schaamte moeten geven.
Zooals de Statenvertaling deze woorden weergeeft
zouden ze juist den omgekeerden indruk kunnen
vestigen („te dien dage zult gij niet beschaamd
wezen wegens al uwe handelingen”) — hoewel
uit de kanteekening blijkt, dat ze den juisten zin
van deze uitdrukking wel hebben gevat. Er zullen
dan in Jeruzalem geen trotsche snoevers meer zijn,
maar er zal in het midden van de heilige stad over-

door worden gevonden. Maar — voor ons onderwijs
zou het een ramp zijn. Ook de voorstellen omtrent
de opleiding stellen teleur. Dit deed Mr Bijleveld
duidelijk uitkomen. Ook deze wilde het meer zoe-
ken in de richting van wat de wet-1920 daaromtrent
voorschrijft.

We zullen nu moeten wachten op het werk van
de verschillende commissies, die het Rapport in
studie hebben. En dan op de behandeling in het
Parlement. De ongedulden zullen nog wel op een
zware proef gesteld worden.

Van de Voorvergadering der Chr. Onderwijzers
mag ik niets vertellen. Die laten daar geen pers
toe, omdat ze hun huishoudelijke zaken afdoen.
Dan kan de Pinkstervergadering uitsluitend aan de
behandeling van de onderwerpen gewijd worden.
Die vergadering wordt straks in Hilversum gehou-
den. Daar komt ongetwijfeld, op een van de moo-
ste plekken van ons land, in de schoonste tijd van
het jaar, een groote menigte van onze onderwijzers
samen.

G. M.

VRAGEN VAN JONGEREN

De plaats van den Zondag in het leven.

Een lezeresje — zij is intusschen 18 jaar en ik
mag dus ook haast spreken van een „lezeres”,
ofschoon ze zichzelf nog aandient met het verklein-
woord — vraagt naar de plaats van den Zondag
in het christelijk leven van het jonge mensch.
Zij schrijft als volgt: „Weet u, we houden natuur-
lijk den Zondag en vrij streng ook, en we gaan
geregeld naar de kerk, maar de plaats van den
Zondag in ons geestelijk leven is mij niet heele-
maal duidelijk. Bestaat het wezenlijke van den
Zondag nu hieruit, dat we allerlei dingen niet mo-
gen doen? Waarom mogen we wel een boek lezen
waarbij we ons erg moeten inspannen, en waarom
mogen we geen fietstocht maken, waarbij we ons
veel minder inspannen? Waarom mag ik wel het
hoofdstuk van „De Reformatie” lezen van vader,
dat ik soms erg moeilijk vind, en waarom mag ik
niet naar een uitvoering waar dingen voorgedragen
worden, die ik veel gemakkelijker kan begrijpen?
Ik doe dit laatste wel niet, maar ik vraag alleen
maar waarom dat eigenlijk niet mag.”

Het is me bekend, dat méér jonge menschen met
het vraagstuk van den Zondag zitten.

Om antwoord op deze vraag te geven moet ik be-
ginnen met de opmerking dat die jonge menschen,
die moeite hebben met den Zondag, te veel den

blijven een „ellendig en arm” volk, dat op den
Heere zijn betrouwen zet. De overgeblevenen van
Israël zullen geen onrecht doen of bedrog plegen;
en zoo zullen zij in Gods gunst zich verheugen als
een weidende en rustig nederliggende kudde scha-
pen, die door niemand wordt opgeschrikt.

Het trekt hier wel even onze aandacht, dat het
herstelde Israël wordt aangeduid als „de overge-
blevenen van Israël”, of liever, zooals er eigen-
lijk staat „het overblijfsel van Israël”. Deze ge-
dachte was vooral door Jesaja op den voorgrond
gesteld, dat het slechts een gedeelte, een over-
blijfsel van Israël was, dat aan het gericht zou
ontkomen: Jes. 10:20—22. Het is van belang daar-
op de aandacht te vestigen. Ook bij Jeremia zullen
we weer deze zelfde gedachte aantreffen. Met het
oog op de vraag naar de vervulling der profetie is
dit punt van geen gering gewicht. Wanneer men
ter wille van de schoone schildering die van het
herstelde Israël wordt gegeven, de vervulling als
nog niet geschied rekent en daarom nog in een toe-
komstig duizendjarig rijk verwacht, verliest men uit
het oog, dat diezelfde profetie toch niet heeft na-
gelaten er op te wijzen, dat het herstel slechts een
overblijfsel raakt.

In de nog overblijvende verzen (vs 14—20) wordt
de voorzegging van het herstel nog nader uitge-
werkt. Ze beginnen met een oproep tot vreugdebe-
toon, gevolgd door de verzekering, dat de Heere
de om haar zonde over Jeruzalem gekomen oor-
deelen heeft weggenomen; dit wordt in den ver-
leden tijd gezegd, maar de bedoeling is dat het in
de toekomst geschieden zal (het zoogenaamde pro-
fetische perfectum). De Heere is in haar midden
en daarom zal Jeruzalem geen kwaad meer zien.
Jeruzalem behoeft dan ook niet te vreezen; in God,
haar sterken Held, is ze van haar verlossing en
veiligheid zeker. Vooral in de laatste verzen komt
heel duidelijk uit, dat het hier gaat om den terug-
keer van de ballingen van Israël: de bedroefden
zal de Heere verzamelen, hun verdrukkers verdoen,
de hinkenden zal Hij behoeden en de uitgestoote-
nen verzamelen; Hij zal hen stellen tot een lof en
tot een naam in de gansche wereld, waarin zij met
schande zijn overloden geworden (de Statenverta-
ling heeft in vs 19 weer „het gansche land”,
hoewel de bedoeling blijkbaar is: „de gansche
aarde”). „Te dien tijd — zoo luidt het laatste
vers — zal Ik ulieden herwaarts brengen, ten tijde
namelijk als Ik u verzamelen zal; zekerlijk Ik zal

Zondag zien buiten verband met heel het gods-
dienstig leven, buiten verband ook met de uitdruk-
kelijke wet Gods.

Wanneer we denken, dat de Zondag alleen maar
een dag is waarvan alleen maar geldt, dat we ver-
schillende dingen niet mogen doen, dan begrijpen
we den Zondag niet. De Zondag is in de eerste
plaats de dag des Heeren, en de Zondag is er om
Hem te dienen, en de Zondag is ons
gegeven als een rustdag, niet maar om niets
te doen — dat beteekent dat „rustdag” niet —
maar om op een bijzondere manier te rusten in
God. De Zondag kan alleen verstaan worden in
eetwighedslicht. Alle dagen van ons leven moe-
ten we „van onze booze werken rusten” en alle
de dagen van ons leven moeten we zoo „de eeuwige
sabbatsrust” aanvangen, maar op den Zondag
wordt ons leven opgeheven naar omhoog in bij-
zonderen zin. Dien dag inzonderheid wijden we
uitsluitend aan den dienst des Heeren.

En wanneer mijn lezeresje op dien dag het voor-
stuk uit „De Reformatie” leest, en zij leest dat
om algemeene ontwikkeling te krijgen, zonder dat
zij de bedoeling heeft om haar geest op te heffen
tot den dienst des Heeren, dan leest zij dat stuk
niet goed. We zullen dien dag wijden aan onzen
God en aan Zijn zaak. Zij moet dus dat stuk lezen
om opgeheven te worden tot de gemeenschap met
God en met Zijn dienst, en om in Zijn koninkrijk
een plaats te vinden. Ook voor het eigen be-
wustzijn.

Daarom is dan ook het antwoord op de vraag,
waarom we niet naar een uitvoering gaan, heel
gemakkelijk. Want het doel van deze uitvoering
is niet God te verheerlijken, en Hem te dienen, en
de gemeenschap met God voor de hoorders te be-
vorderen, maar het doel van deze uitvoering is
slechts om de hoorders te vermaken, om ze echt
niets te laten doen, dan alleen ze plezier te ver-
schaffen, en daarmee is juist het doel van den
Zondag voorbijgeschoten.

Deze grondgedachte heeft dus op den Zondag
ons leven te beheerschen. Daarom laten we op den
Zondag ook na te spreken over mooie kleeren, over
nieuwe „japonnen” (dames waarom gebruikt U
toch het woord japonnen, in plaats van ons mooie
Nederlandsche woord: jurken!), over allerlei din-
gen, die in onmiddellijk verband staan met de be-
slommeringen en zorgen van het dagelijksch leven.

Als gereformeerden zijn we in het algemeen erg
bang voor stemmingen en sferen. En dat terecht
wanneer de stemming of de sfeer het eenige of het
alles zou moeten zijn.

Maar op de basis van een juist inzicht, van een
bewust gehoorzamen aan het Woord Gods, moet
er toch op Zondag in ons leven de sabbatsfeer en
de sabbatsstemming zijn.

En als dat het geval is, dan komen we ook niet

ulieden zetten tot een naam en tot een lof onder
alle volken der aarde (hier heeft de Statenverta-
ling het oorspronkelijke woord op de juiste wijze
weergegeven), als Ik uwe gevangenen voor uwe
oogen wenden zal, zegt de Heere”. Omtrent de
allerlaatste woorden moet worden opgemerkt, dat,
hoewel het in dit geval inderdaad gaat over de
verlossing van gevangenen, de uitdrukking op zich
zelf niet anders beteekent dan „een keer brengen
in hun lot”; we spraken daarover reeds bij de be-
handeling van Amos 9:14.

Ds Berkhoff wil het herstel van Israël, waarvan
hier sprake is, stellen in het laatste der dagen,
aan den aanvang van het duizendjarig rijk. De
voorzegging bevat evenwel niet de minste aandui-
ding dat we hier aan een zóo ver verwijderde
gebeurtenis zouden hebben te denken. Het ligt
geheel voor de hand, om hier weer den terugkeer
uit de Assyrisch-Babylonische ballingschap aange-
duid te vinden. Hoe gemakkelijk Ds Berkhoff de
profetieën op de leer van het duizendjarig rijk weet
toepasselijk te maken, blijkt bij vs 15, dat hij
aldus verklaart: „in het midden van dit herstelde
Israël zal Christus koning zijn” — alsof men het
recht heeft om den Oud-Testamentischen Verbonds-
naam van God zelf (Jhvh = de HEERE) zoo
maar van den Messias te verstaan! In het Oude
Testament wordt deze Verbondsnaam, dien we hier
juist in vs 15 aantreffen, nimmer van den Mes-
sias gebruikt. Op zulk een wijze is het niet moei-
lijk Schriftuurlijke bewijspiaatsen voor de leer van
het duizendjarig rijk te construeeren; maar dan
moet men niet zeggen, dat men alleen de
Schrift laat spreken.

Dat vanuit dat herstelde Israël de Christusregeer-
ing zal uitgaan over de volken, leidt Ds Berkhoff
af uit hetgeen gezegd wordt van Israël, als gezet
tot een naam en tot een lof onder alle
volken der aarde. Maar deze uitdrukking kan
toch moeilijk meer beteekenen dan eenvoudig dit:
dat Israël, dat in zijn ondergang voor de volken
een aanfluiting is geworden, in zijn herstel oorzaak
wordt om God te loven en Zijn naam te eeren.

De prediking van Zefanja sluit zich dus geheel
en al bij die van zijne voorgangers aan. En ook in
haar vinden we geen enkelen steekhoudenden grond
om een tweede herstel van Israël tegen het einde
der wereld tegemoet te zien.

G. Ch. AALDERS.